

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Ülke cezaevlerinde son yıllarda artış gösteren hak ihlalleri, ciddi bir insan hakları sorunu olarak öne çıkmaktadır. 2024 yılı verilerine göre, yılın ilk 11 ayında 709 mahpus hayatını kaybetmiş, 8 bin 521 mahpusun tahliyesi ise "iyi halli olmadıkları" gerekçesiyle engellenmiştir. Hasta mahpusların tedaviye erişim hakkının ihlali, keyfi disiplin cezaları ve İdare ve Gözlem Kurulları'nın subjektif kararları, mahpus haklarının sistematik şekilde ihlal edilmesine neden olmaktadır. Kürt sorununun çözümsüzlüğü ve Sayın Abdullah Öcalan'a yönelik ağır tecrit uygulamaları, bu ihlallerin temel sebepleri arasında gösterilmektedir. Cezaevlerindeki ayrımcı politikaların sonlandırılması, ulusal ve uluslararası hukuka aykırı uygulamaların önlenmesi, mahpusların hak ihlallerine maruz kalmaması, hasta mahpusların infaz erteleme süreçlerinin adil işletilmesi, infaz yakma uygulamalarının sonlandırılması ve tüm hukuksuz uygulamaların durdurulması amacıyla bir Araştırma Komisyonu kurulmasını ve bu hususta Anayasa'nın 98'inci İçtüzüğü'nün 104'üncü ve 105'inci maddeleri gereğince Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederim.

Öznur Bartin

Hakkâri Milletvekili

GEREKÇE

Ülke cezaevlerinde yaşanan hak ihlalleri, son yıllarda ciddi bir insan hakları sorunu haline gelmiştir. Adalet Bakanlığı verilerine göre, 2024 yılının ilk 11 ayında cezaevlerinde 709 mahpus hayatını kaybetmiş, 8 bin 521 mahpusun tahliyesi ise "iyi halli olmadıkları" gerekçesiyle engellenmiştir. Bu ihlaller, Özgürlük İçin Hukukçular Derneği (ÖHD) ve Med Tutuklu ve Hükümlü Aileleri Hukuki ve Dayanışma Dernekleri Federasyonu'nun (MED TUHAD-FED) raporlarına da yansımış ve temel neden olarak Kürt sorununun çözümsüzlüğü ile Sayın Abdullah Öcalan'a yönelik tecrit uygulamaları gösterilmiştir.

ÖHD Hapishaneler Komisyonu'nun açıklamalarına göre, cezaevlerindeki hak ihlallerinin başında hasta mahpusların sağlığa erişim haklarının engellenmesi gelmektedir. Hasta mahpusların hastane sevklerinde yaşadığı en büyük sorunlar arasında ağız içi arama ve kelepçeli sevk uygulamaları yer almaktadır. Bu nedenle pek çok hasta mahpus tedavi olamamakta ve hastane sevkleri keyfi gerekçelerle engellenmektedir. Adli Tıp Kurumu'nun hasta mahpusların tahliyelerinde engelleyici bir rol oynadığı, bu bağlamda Adana Yüksek Güvenlikli Kapalı Cezaevi'nde tutulan ağır hasta mahpus Fevzi Aslan örneğiyle vurgulanmıştır.

2021 yılında kurulan İdare ve Gözlem Kurulları, mahpusların tahliyelerini engelleyen önemli bir mekanizma haline gelmiştir. Bu kurulların keyfi kararlarla tahliyeleri engellediği ve infazları "yaktığı" belirtilmektedir. Sincan Kadın Kapalı Cezaevi, bu uygulamaların en yoğun görüldüğü "pilot cezaevi" olarak öne çıkmıştır. 2021'den bu yana bu cezaevinden hiçbir kadın mahpusun şartlı tahliye hakkı kullanmasına izin verilmemiştir. Kurulların, mahpuslara yönelik "Pişman mısın?", "Abdullah Öcalan hakkında ne düşünüyorsun?" gibi sorular sorarak subjektif değerlendirmeler yaptıkları ve kişisel dünya görüşlerini sorguladıkları ifade edilmiştir.

İdare ve Gözlem Kurulları, keyfi disiplin cezalarını da tahliyeleri engellemek için gerekçe olarak kullanmaktadır. Halay çekmek, kütüphaneden istenilen kitapları okumamak, ya da memurlarla iyi geçinmemek gibi nedenlerle mahpuslara disiplin cezaları verilmekte; bu cezalar infaz ertelemelerinin ve yakılmalarının dayanağı olmaktadır. Disiplin cezaları genellikle hücre cezalarına dönüşmekte ve bu da mahpusların tahliye hakkını doğrudan etkilemektedir.

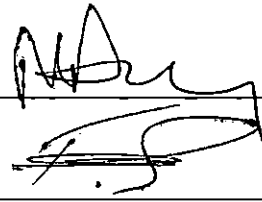
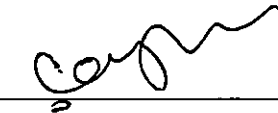
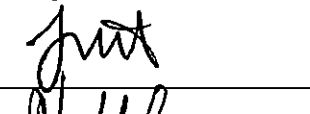
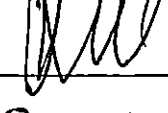
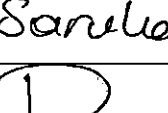
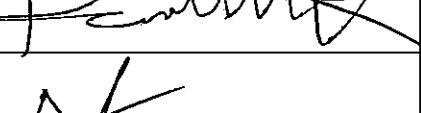
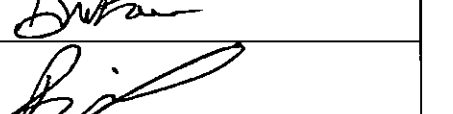
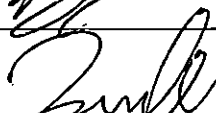
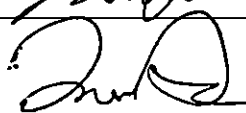
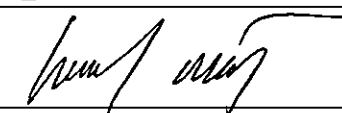
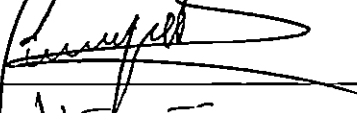
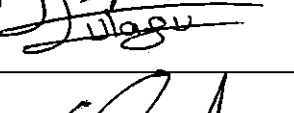
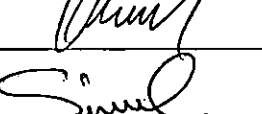
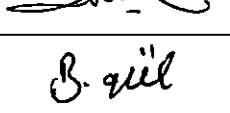
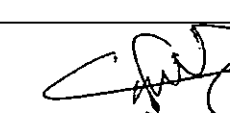
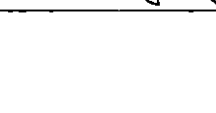
Cezaevlerindeki hak ihlallerinin temelinde, Sayın Abdullah Öcalan'a yönelik tecrit uygulamalarının olduğu belirtilmiştir. ÖHD yetkilileri, F ve Y Tipi cezaevlerinin tecridin derinleştirilmesine yönelik inşa edildiğini ve ülkedeki hapishanelerin durumunun mevcut siyasi konjonktürden bağımsız olmadığını dile getirmiştir. İmrallı F Tipi Ada Hapishanesi'nin Kürt politik mahpusları hedef aldığı ve S ile Y tipi cezaevlerinin de benzer bir amaçla oluşturulduğu belirtilmiştir.

Ülkedeki infaz hukuk sistemi, evrensel hukuka uyum konusunda ciddi yetersizlikler göstermektedir. Mevcut hukuk kuralları dahi uygulanmamakta, İmrallı Cezaevi'ndeki istisna hukuku örnek teşkil etmektedir. Anayasa'nın 17. ve 19. maddelerinde yaşam hakkı, işkence yasağı ve kişi özgürlüğü açıkça korunmaktadır. Ancak bu hakların ihlal edilmesi, anayasal düzene aykırıdır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 3. ve 5. maddeleri uyarınca işkence yasağı ve adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır. İmrallı'daki tecrit ve diğer cezaevlerindeki hak ihlalleri, bu uluslararası normlara açıkça aykırıdır.

Avrupa İşkenceyi Önleme Komitesi'nin (CPT) İmralı ziyareti sonrası raporunu yayınlamamış olması ve bu durumu "Türkiye'nin iznine" bağlaması da uluslararası mekanizmaların işlevsiz hale geldiğini göstermektedir. Bu durum hem ulusal hem uluslararası düzeyde hukukun üstünlüğü ilkesine ciddi bir tehdit oluşturmaktadır.

Ülkedeki hak ihlallerinin İmralı'daki tecrit ile bağlantılı olduğu vurgulanmakta ve kamuoyu ile demokratik kurumlar bu soruna karşı duyarlılığa davet edilmektedir. Ulusal ve uluslararası hukuk mekanizmalarının işlevselliğinin artırılması, İdare ve Gözlem Kurulları'nın keyfi uygulamalarının sonlandırılması ve politik mahpuslara yönelik ayrımcı politikaların terk edilmesi elzemdir.

Cezaevlerindeki ayrımcı politikaların sonlandırılması, ulusal ve uluslararası hukuka aykırı uygulamaların önlenmesi, mahpusların hak ihlallerine maruz kalmaması, hasta mahpusların infaz erteleme süreçlerinin adil işletilmesi, infaz yakma uygulamalarının sonlandırılması ve tüm hukuksuz uygulamaların durdurulması amacıyla bir Araştırma Komisyonu kurulmasını ve Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederim.

1	NEJLA DEMİR	AĞRI	
2	FERİT ŞENYAŞAR	ŞANLIURFA	
3	CEYLAN AKÇA CUPOLO	DİYARBAKIR	
4	İBRAHİM AKIN	İZMİR	
5	KEZBAN KONUKÇU	İSTANBUL	
6	HAKKI SARUHAN OLUÇ	ANTALYA	
7	PERİHAN KOCA	MERSİN	
8	AYTEN KORDU	TUNCELİ	
9	BERİTAN GÜNEŞ ALTIN	MARDİN	
10	ZEYNEP ODUNCU KUTEVİ	BATMAN	
11	MEHMET ZEKİ İRMEZ	ŞIRNAK	
12	HEVAL BOZDAĞ	AĞRI	
13	OSMAN CENGİZ ÇANDAR	DİYARBAKIR	
14	SÜMEYYE BOZ	MUŞ	
15	ÖMER FARUK HÜLAKÜ	BİNGÖL	
16	ONUR DÜŞÜNMEZ	HAKKARİ	
17	GEORGE ASLAN	MARDİN	
18	SEMRA ÇAĞLAR GÖKALP	BİTLİS	
19	BURCUGÜL ÇUBUK	İZMİR	
20	CELAL FIRAT	İSTANBUL	